

РЕФЕРАТ

Со писмо одлука број 03-51/3 од 20.05.2014 година известени сме дека Наставно-научниот уметнички совет на Универзитетот за аудиовизуелни уметности, Европска филмска академија, ЕСРА Париз-Скопје-Њујорк на седницата одржана на ден 20.05.2014 година донесе одлука со која не избра за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник по група стручно-уметнички предмети од областа на критиката, историја и теорија на филмот, театарот и книжевноста во наставно-научно звање Вонреден професор на Факултетот за филмски уметности.

На Конкурсот за избор на наставник во наставно-научно звање Вонреден професор на Факултетот за филмски уметности по група предмети од областа критика, историја и теорија на филмот, театарот и книжевноста, објавен на 15.05.2014 година во весникот "Нова Македонија", се пријави и поднесе документација кандидатот: доцент М-р Христо Петрески. Заблагодарувајќи се на довербата, формираната Рецензентска комисија, во состав: Ред. Проф. Јордан Плевнеш, претседател на комисијата, Вон. Проф. М-р Дејан Пројковски, член, Вон. проф. М-р Сашо Павловски, член, врз основа на увидот во документите и објавените научно-истражувачки и уметнички трудови, има чест на Наставно-научниот совет на Универзитетот за аудиовизуелни уметности, Европска филмска академија, ЕСРА Париз-Скопје-Њујорк да му го поднесе следниов:

ИЗВЕШТАЈ

Кандидатот доцент М-р Христо Петрески е роден на 04 февруари 1957 година, во Крушево. Христо Петрески магистрирал културологија во книжевноста на Институтот за македонска литература при Универзитетот "Кирил и Методиј" - Скопје, на тема "Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното". Избран беше за доцент на Универзитетот за аудиовизуелни уметности, Европска филмска академија, ЕСРА Париз-Скопје-Њујорк со седиште во Скопје, во 2011 година.

Автор е на повеќе од 50 книги и тоа: Поетски книги за возрасни: "Огледало" ("Современост" - Скопје, 1979), "Вулканска потреба" ("Култура" - Скопје, 1981), "Разговор со ѕидовите" ("Омладинска искра" - Сплит, 1981), "Во јагодата црв" ("Студентски збор" - Скопје, 1982), "Врв" ("Мисирков" - Битола, 1983), "Штит" ("Мисла" - Скопје, 1985), "Туѓо тело" ("Македонска книга" - Скопје, 1990), "Патник на враќање" ("Мацуо Башо" - Оцаци, 1991), "Забел" (избор, "Мисла" - Скопје, 1991), "Камен јазик" ("Феникс" - Скопје, 1996), "Стаклен клуч" ("Феникс" - Скопје, 2003), "Бело мастило" ("Феникс" - Скопје, 2003), "Читање на ненапишаното" ("Феникс" - Скопје, 2009), "Пантомима" ("Феникс" - Скопје, 2009), "Читање на ненапишаното" (Хрватско книжевно друштво - Риека, 2010), "Погрешен човек" ("Матица" - Скопје, 2012), "Погрешан човек" (НИУ Македонски информативен и издавачки центар - Панчево, 2013), "Извичник" ("Феникс" - Скопје, 2013), "Јаболко, инсект, номад" ("Феникс" - Скопје, 2013), "Точка, запирка" ("Дијалог" - Скопје, 2014).

Поетски книги за деца и млади: "Бонсаи" ("Детска радост" - Скопје, 1991), "Бел петел врн ветер" (брзозборки, "Детска радост" - Скопје, 1992), "На умните не им требаат скали за качување" ("Феникс" - Скопје, 2008).

Проза за возрасни: "Продавница на чист воздух" ("Мисла" - Скопје, 1988), "Добриот ѓавол" ("Феникс" - Скопје, 1996), "Трета среќа" ("Феникс" - Скопје, 2010), "Пирамида.

Лавирнт" ("Бран" - Струга, 2011), "Лифтот (не) е за двајца" ("Феникс" - Скопје, 2011), "Твоите = мои очи" ("Феникс" - Скопје, 2012); "Дали го сакате Дали" ("Феникс" - Скопје, 2013), "Воркохолик, или уште ова само да го завршам..." ("Феникс" - Скопје, 2014), "Славејот што пееше ноќе и сам" ("Феникс" - Скопје, 2014).

Проза за деца и млади: "Љубов плус" (Детска радост" - Скопје, 1993), "Скопскиот трамвај" ("Феникс" - Скопје, 1996), "Најголемата тајна" ("Феникс" - Скопје, 2004), "Збогум, Кензо Танге" ("Феникс" - Скопје, 2006), Детето што сакаше да стане пчела ("Феникс" - Скопје, 2010), "Златното јаболко и други бајки" ("Вермилион" - Скопје, 2012).

Критики и есеи: "Споени садови" ("Наша книга" - Скопје, 1986), "Македонска филмска критика" (ЕСРА - Скопје, 2011), "Македонска театарска критика"(ЕСРА- Скопје, 2011), "Зошто хаику" ("Феникс" - Скопје, 2011), "Авторска бајка - компаративна анализа" ("Феникс" - Скопје, 2013), "Театарот како имагинарен остров" ("Феникс" - Скопје, 2013).

Публицистика: "Дванаесет горостаси" ("Млад борец" - Скопје, 1983), "Собеседници" ("Наша книга" - Скопје, 1989), "Виртуелно огледало"("Феникс" - Скопје, 2010), "Колумни што не се мачкаат на леб" ("Феникс" - Скопје, 2013).

Антологии и избори: "Вишнеења" (родољубива поезија, "Млад борец" - Скопје, 1980), "Визија на целината" (светски краток расказ, "Мисла" -Скопје, 1992), "Белиот фустан" (светска куса проза, "Феникс" - Скопје - 2001), "Во стварноста е реалноста сосема поинаква" (светски графити, "Феникс" - Скопје, 2002), "Подарок од срцето" (љубовни песни и писма, "Феникс" -Скопје, 2003), "Антологија на современиот македонски расказ" ("Феникс" - Скопје, 2012), "Антологија на драмски текстови за деца и млади" ("Феникс" - Скопје, 2013).

Награди: за стихозбирката "Камен јазик" - награда "Ацо Шопов", за новинарство - награда "Крсте Петков Мисирков", за книгата за деца "Скопскиот трамвај" - награда "Васил Куноски", за книгата "На умните не им требаат скали за качување" - награда "Ванчо Николески", за книгата "Пирамида. Лавирнт" - награда "Крсте Чачански", за романот "Лифтот (не) е за двајца" - награда "Рациново признание", за книгата "Погрешен човек" - награда "Иво Андриќ", за книгата "Прашалник" - награда "Јован Котески", за книгата "Златното јаболко и други бајки" - награда "Вермилион", за книжевен опус - награда "Гоцевата повелба", награда "Гогољ" - за творечки опус, награда "Гран при" за книжевен опус на Мелничките вечери на поезијата, награда "Книжевно перо" - за романот "Лифтот (не) е за двајца", награда "Современост" за книжевен опус, награда "Ерго Сум" - за најдобра публикувана серија театарски критики, награда "Македон" - за афирмација и презентација на македонската литература и култура во странство, награда "Урбан"-за афирмација на македонската урбана култура, награда "Поетска муза" за поетско творештво, награда "Свезден Македониум" - за развој на македонската национална култура и литература, за поезија - награда "Наим Фрашери", за хаику песни - награда на Книжевната општина Вршац, награди на Друштвото на писателите на Македонија за најдобра песна и есеј, награда на Културно-просветнатазаедница на Македонија за критика, награда на Републичката конференција на младите на Македонија, награда "Феникс" на општина Центар, прва награда за хаику поезија во Мелник (Бугарија) и други награди и признанија.

Преводи и препеви: на српски, хрватски, словенечки, бугарски, француски, англиски, германски, словачки, русински, албански, турски, руски и други јазици.

Инаку, Христо Петрески е новинар и писател. Бил новинар и уредник во Редакциите на: "Студентски збор", "Млад борец", Радио Скопје и "Нова Македонија".

Од 1982 година е основач и директор на Издавачката куќа "Феникс" - Скопје и Фондацијата за научна и културна афирмација и презентација "Македонија презент" - Скопје. Член е на Друштвото на писателите на Македонија од 1985 година, а сега е член и на неговото Претседателство. Еден е од основачите на списанието "Стожер" и манифестацијата "Празник на липите" при Друштвото на писателите на Македонија. Сега е главен и одговорен уредник на тематското книжевно списание "Тренд" и научното книжевно списание "Книжевна Академија". Почесен член е на Друштвото на писателите на Србија. Член е на Здружението на новинарите на Македонија од 1979 година.

Христо Петрески бил колумнист во весниците "Нова Македонија", "Дневник", "Време", "Утрински весник" и "Ден". Инаку, Петрески бил дописник и член на редакциите на весниците и списанијата: "Младост", "Нове омладинске новине" и "Идеје" (Белград), "Глас омладине" (Нови Сад), "Вјесник" и "Кворум" (Загреб), "Ослобоѓење" (Сараево) и други.

Покрај литературно творештво, пишува книжевна, филмска и театарска критика, колумни и есеи. Подготвувач е на книгите "Македонска филмска критика" и "Македонска театарска критика", во издание на Универзитетот ЕСРА и Издавачката куќа "Феникс"- Скопје, 2011 година, на книгата "Тетатарот како имагинарен остров", во издание на "Феникс" - Скопје, 2013 година, како и на "Антологијата на драмски текстови за деца и млади", во издание на "Феникс" - Скопје, 2013 година. Во сите нив, авторот Христо Петрески мошне студиозно, селективно и експлицитно се занимава со театарот, филмот, драмското творештво и другите сродни уметности.

Христо Петрески е учесник на бројни научни собири во земјата и странство и негови стручни и научни трудови се објавени во голем број зборници, списанија, електронски портали и други печатени изданија.

Основач е и директор на Фестивалот на филмското сценарио и сценаристите "Скрипт фест"; на Мултимедијалната колонија - Битола (книжевност, сликарство, уметност, театар, филм, музика); на Фестивалот на чајот и читањето; на Галеријата на познатите, како и на повеќе други културни и уметнички манифестации.

За неговиот магистерски труд "Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното", Комисијата за оценка и за одбрана на магистерскиот труд во состав: проф. д-р Александар Прокопиев, проф. д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева и проф. д-р Соња Стојменска - Елзесер, констатира: Магистерскиот труд "Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното" на кандидатот Христо Петрески е прв труд во македонската наука што го отвора прашањето за хаику поезијата меѓу елитното и масовното, односно тој е прв прв поопсежен труд на македонски јазик и од македонски автор, кој ја опфаќа хаику поезијата во Јапонија и на Истокот, Западот и Европа, Балканот и Македонија. Христо Петрески во трудот ја расветлува и демистифицира хаику поезијата како светски глобален феномен, со посебен акцент врз спецификите на современата македонска хаику поезија и нејзините најистакнати и најактивни претставници, внесувајќи свежина во македонската наука. Исто така, значајно е што специјално за овој труд се напишани и автопоетичките текстови од страна на застапените македонски автори, кои првпат и се презентирани во трудот. Магистерскиот труд "Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното" на Христо Петрески е специфично истражување, теоретизација на поетички, културни, уметнички и научни практики, кои овозможуваат да се согледаат и општествените процеси и промени на економски, социјален и психолошки план. Значењето и вредноста на трудот се зголемува имајќи го предвид фактот дека ова е едно од првите научни истражувања на македонски јазик на хаику поезијата во широк тематски опфат и на специфичен аналитичко-

синтетичен начин. Станува збор за неконвенционално вкомпириран труд, кој е несекојдневен, продлабочен и неопходен.

Додека пак, во книгата "Македонска филмска критика" (хрестоматија) со избор и подготовка од М-р Христо Петрески, каде тој покрај предговорот, се претставува и како автор на три филмски критики за филмовите "Мисија Лондон", "Снег" и "Беса", на прикладен и сликовит начин го презентира македонскиот критички поглед на тема филм, низ критичко-есеистичките текстови на вкупно 15 истакнати автори. Притоа, М-р Христо Петрески потенцира: Спектарот на филмски преокупации е толку многу широк и разнолик, што полека но сигурно (ќе) се формира претставата за македонската филмска критика, односно за изострениот и специфичен критички поглед врз синеастичката уметност. Новиот критичко-есеистички поглед ветува, но и обврзува, па таа евидентна енергија и напор заслужува посебно внимание и респект, со верба и надеж дека и оваа книга ќе биде соодветен влог во иднината и идните генерации поклоници на филмот. Филмската критика како дисциплина, која за цел го има вреднувањето на филмското творештво (поодделни наслови, правци, национални кинематографии, периоди и слично), денес се повеќе филмовите во медиумите ги третира како настани, а не како содржини. Денес, во ситуација кога се консумираат главно само штотуку произведени филмови, публиката е предизвикана од агресивниот маркетинг, а не од естетските дострели на филмската уметност, па се чини токму затоа и филмската критика е потребна и значајна како никогаш досега!

Во книгата "Македонска театарска критика" (хрестоматија), со избор и подготовка од М-р Христо Петрески, тој се претставува и со свои рецензии за следните театарски претстави: "Галеб" од Чехов, "Ричард Трети" од Вилијам Шекспир и "Медеја" од Дане Зајц. Притоа, во предговорот на книгата Петрески, меѓу другото, истакнува: Театарската критика, како и критиката воопшто е, пред се, процес на "спојување" на поединецот (аналитичарот, оценувачот, коментаторот, валоризаторот, консуматорот) - со улогата на критичар, кој не е само пасивен гледач и набљудувач, туку е активен промислувач и на одреден начин соучесник. Театарската критика е, всушност, редовна театарска хроника, со многу енергија и страст, иницирани од личната потреба да се арбитрира, но и поради професионалните обврски во медиумот за кој таа се создава. Една од основните и заеднички карактеристики на критиката е активната љубов кон театарската уметност, зашто уметноста и критиката се во постојана корелација, т.е. зависат една од друга, живеат, растат и се надградуваат взаемно. Критиката секогаш постои и поради иднината, односно по театарските претстави остануваат емоциите, но и критичкиот запис. Инаку, непристрасната и аргументирана критика станува решителен и објективен локатор. Критиката е врската помеѓу театарот и публиката, таа е личен чин на посредување помеѓу најразличните можни толкувања. Критиката е естетски и етички суд, но пред сè, личен чин кој поздравува искуство, разбирање и професионализам, пристојност, па и почит. Критиката претставува дејствување и(ли) насочување, страст и потрага по вистинска посебност (во најширока смисла на зборот), дијалог, чувство на верба, па дури и завис(нос)т кон и од критичарот. Театарот треба да се сака, да се следи и анализира феноменот на театарската игра. А, за најдобра и најполезна критика се смета онаа која е ефективна и конзицна, инструктивна и мотивирачка.

За книгата "Театарот како имагинарен остров" од авторот М-р Христо Петрески, рецензентот проф. д-р Ана Стојаноска, помеѓу другото, вели: Оваа книга нам на читателите ни нуди еден интимен, а притоа уникатен пристап во читањето на театарската

претстава. Христо Петрески пишува своја театарска критика. Таа е современа и актуелна, но истовремено и внимателна и аналитична! Тој, всушност, создава свој тип на критика и филмска и театарска, што е исклучително важно за денешниот однос кон уметноста. Минатата година од страна на списанието СУМ, на Христо Петрески му беше доделена наградата ЕРГО СУМ за најдобра серија театарски критики. Оваа награда заедно со и со оваа книга сведочат дека сепак и во македонскиот театарски простор има место за театарска критика која и ќе биде читана, но истовремено и ќе биде препрочитана, како што тоа го бара нејзината основна специфична функционалност.

Во "Антологијата на драмски текстови за деца и млади", што исто така ја подготви М-р Христо Петрески, авторот на книгата Петрески, меѓу другото, подвлекува: Основната идеја на овој проект е: развој на театарот за деца и млади, препорачување за изведување и понатамошна афирмација на необјавените и неизведуваните драмски текстови од малубројните, но активни и вредни македонски автори кои се занимаваат со оваа проблематика. При создавањето на драмските текстови за деца и млади - акцент треба да се стави врз иновативноста на планот на содржината и формата, релевантноста и актуелноста на темите и мотивите, на универзалните и космополитските вредности, на комуникацијата и интерактивноста со младите гледачи... Оваа книга е мал и скроман антологиски преглед: за истовременото растење на македонските драмски писатели и на драматургијата, но и на децата и младите читатели и гледачи!

Исто така, м-р Христо Петрески го подготви и напиша предговор за специјалниот тематски број на списанието СУМ посветен на новото драмско творештво во Република Македонија, преку новите драмски текстови на Венко Андоновски, Блаже Миневски, Томислав Османли и Трајче Кацаров.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на досега посоченото, Рецензентската комисија заклучува дека кандидатот доцент М-р Христо Петрески, со своите научно-истражувачки и општествени достигнувања и активности во областа на творештвото, критиката и на културните студии, со своето богато искуство, како и со своите значајни публикации во соодветната област, целосно ги исполнува условите за избор во звање Вонреден професор на Факултетот за филмски уметности при Универзитетот за аудиовизуелни уметности ЕСПА Скопје.

Скопје 12.06.2014

Рецензентска комисија:

Јордан Плевнеш, редовен професор с.р.

М-р Дејан Пројковски, вонреден професор с.р.

М-р Сашо Павловски, вонреден професор с.р.